

v 8 razredih učil jezik nemški. Da nemški liberalizem ni še tako oblizal hrvatskih gimnazij, razvidi se iz tega, da „svetu misu polazili su učenici pod nadzorom trojice profesora u ljetno dobo svaki dan, u zimi samo nedeljom i blagodanom, te su ovih dana slušali i propovied.“ K spovedi in obhajilu so šli učenci: začetkom in koncem šolskega leta, o božiču, veliki noči in binkoštih. — Učencev je gimnazija Zagrebška koncem leta štela 522, med katerimi velika večina iz Hrvatske, Slavonije in vojaške Granice. — Štipendij ali drugih podpór ni bogata gimnazija Zagrebška. — Šolsko leto se v Zagrebu začne 1. oktobra.

Politične stvari.

O panslavizmu.

Zopet se je jela vsled Rusko-turške vojne oglašati v nekaterih listih pošast panslavizma. V svoji prenapeti domišljiji že vidiijo naši nasprotniki volnate čapke Kozaške in širokopleče Zaporožce, ki vkljub omiki 19. stoletja neusmiljeno mrcvarijo in grozovitosti počenjajo v imenu panslavizma. Človek ne vé, ali bi se smejal takim neumnostim, ali bi se jezil nad nevednostjo in hudobo judovskih žurnalistov, ki skušajo vsako reč narobe zasukati in v slovanosovražnem smislu tolmačiti. V tacem slučaju smemo pač s tožnim srcem vsklikniti s Kollarom: „nikogar ni, ki bi delil Slovanom pravico.“ Poglejmo toraj natančneje, kaj je prav za prav panslavizem, je li res taka pošast, od katere bi žugal propad civilizaciji zapadne Evrope in razpad Avstrijski državi?

Vsak čas ima kaj posebnega, v vsacem času se javljajo posebne ideje, ki imajo neko posebno moč do ljudi, ki jih osrečujejo za največe žrtve, da bi dosegli svoj namen.

Tako je vladala v srednjem veku verska ideja; ona je navduševala revnega kmetiča, da je pustil plug in prijel za meč, za osvobojenje in slavo Kriščeve vere; ona je navduševala bogate in revne, vladarje in podložne; ona je navduševala celó revno otroško kri, da je zapustila tiha pasišča in prelivala kri v oddaljenih krajih zoper zakletega dušmanina krščanskega imena — moslemina.

Časi so se spremenili, in na mesto verske ideje stopila je ideja narodnosti. Ona pretresa starikasto Evropo in jej žuga podati novo politično obliko, žali-bog prekoračivši večkrat meje poštenosti in pravice. „Svoji k svojim“ je njen klic in ravno poslednji čas je videl ljute borbe, ki so se gojile v tem smislu. Vsled narodne ideje se je zedinila Italija in Nemčija. Prva je pobrala papežu njegove dežele, na Nemškem pa je vsled Francosko nemške vojne vsegamogočni vpliv Prusije dognal to važno zadevo. Tako vidimo združene narode zapadne Evrope, Francoze, Italijane, Nemce, drugim manjim pa je vsled srečnih okoliščin zagotovljen njih narodni obstanek.

Toraj ni čudno, ako smo se jeli zanimati tudi mi Slovani drug za drugega, kajti to je prirojeno pravo, ki se nikakor ne dá poteptati. In ravno to zavest vseslovanske vzajemnosti imenujejo naši sovražniki panslavizem, o katerem trdijo, da je v svojih posledicah jako nevaren in pogubonos. V prejšnjih časih, manj dandanašnji, nam očitajo nevarno posledico slov. vzajemnosti ali panslavizma, da mi želimo združenja v eno politično celoto ali z drugo besedo, da želimo vseslovanske monarhije ali republike. Take želje bile bi pač smešna bedarija! Različnost lege, vere, narodnega izobraženja in historičnega razvoja delajo to stvar popolno nemogočo in zatorej moremo le milovati naše nasprotnike, ki trosijo take ne-

umnosti med svet, in se moremo čuditi, da sploh katerega najdejo, ki njim kaj verjame.

Drugi sicer ne verjamejo tega, da bi mi Slovani želeli vseslovanske monarhije ali republike, ampak le to trdijo, da je panslavizem, kojega glavni zastopnik je Rusija, Avstriji zeló nevaren zato, ker je vedni vir nezadovoljnosti in notranje nemirnosti Avstrijskih Slovanov, torej naj Avstrija gleda na to, da se Rusija preveč ne vkrepi in da se pri Avstrijskih Slovanih ne razvijajo nazori vseslovanske vzajemnosti (panslavizma). Že na prvi videz se vidi, da se morejo skuhati take misli samo v kaki magjarski ali nemški buči. In tukaj so naši nasprotniki zadeli pravo; al nevarnost ne žuga Avstrijski državi, ampak samo današnjemu gospodarstvu nemškemu in magjarskemu. Ni bil li Slovan vedno najzvestejši državljani Avstrije? Ni li toraj pravo in pravično, da se Avstrija ozira tudi na nje in na njih želje? Ni li v narodnem obziru primeroma z Nemci ali Magjari Avstrija slovanska država? In kaj dolžite Rusijo? Ni li prav ona rešila Avstrije 1849. leta? Dobro vemo, da vsa srd Magjarov do Slovanov je le maščevanje za Vilagoš, kjer so Rusi spametovali njihove trde butice.

Nemir in notranjo nezadovoljnost med Avstrijskimi Slovani sejejo samo nasprotniki naši, kajti geslo: „vsem enake pravice“ naj bi za nas ostalo zmirom na papirji, ne pa stopilo v dejanstveno življenje. Naj gledajo, da se ne pregreše nad Avstrijo oni državniki, ki s tlačenjem Slovanov obujajo v njih pravični gnjev na sedanjo sistemo in s tem podirajo domoljubje in požrtvovalnost tlačenega ljudstva ter rušijo moč Avstrijske države. Avstrija naj se prepriča, da bode le potem močna in mogočna, ako bode mogel Slovan s ponosom reči, da je enako upravičeni državljani svobodne in pravične Avstrije, namesto da se mu je bojevati za svoj naroden obstanek.

Zatorej se Avstriji ni bati panslavizma, marveč spoznava naj, da, ako je tej ideji pravična, se more krepiti domá, tako da bodo trepetali pred njo zunanji sovražniki. „Svoboda, ravnopravnost in bratovstvo vseh v državi živiočih narodov je, kakor vselej, tako tudi zdaj naše geslo.“

Slovansko slovstvo.

* *Německo-česky slovník názvů zboží obchodního spolu s ohledem na názvosloví latinské.* Sestavil Karel Petr Kheil syn. Novi vydání. V Praze 1877. (*Deutsch-böhmisches Wörterbuch der Waarenbenennungen mit Berücksichtigung der lateinischen Terminologie von Karl Peter Kheil Sohn. Neue Ausgabe. Prag 1877.*) Cena 2 gold. 50 kr.

Cela ta knjiga obsega na 26 polah tri razdelke: v prvem razdelku se nahaja slovník in terminologija v navedenih 3 jezicah, — drugi del obsega alfabetični imenik latinskih imen, v tretjem razdelku pa alfabetični imenik českih imen. Ker ima omenjeni slovník velik zaklad tehničnih izrazov v češčini, ki jih mi še v slovenščini nimamo, zato je tudi nam dobro došlo gosp. Kheilovo delo in to še posebno onim rodoljubom našim, ki se ukvarjajo s spisovanjem slovenskih slovníkov. Namesti da po svoje kujemo tehnične izraze, izposodimo si jih od Čehov, ki jih že imajo; vsaj ste si češčina in slovenščina tudi sestrici matere slovanske.

* *Jednoduché účetnictví s ohledem na ustanovení zákonná.* Sepsal Karel Petr Kheil syn. V Praze 1877. Cena 1 gold. 80 kr.

To isto knjižico, katera razklada jednostavno računovodstvo z ozirom na zakonite ustanove, je na svitlo dal gori navedeni marljivi pisatelj Česki. Naj ste obé toplo priporočani našemu občinstvu!

* Na „Ocjenu“ zbornika sadašnjih pravnih običaja u južni Slovena, uvrstenu v XXXII. Radu jugoslovenske akademije. Primjedbe V. Bogišića. Tudi ta knjižica, ki je v posebnem iztisku nedavno na svitlo prišla v Spljetu tiskom Antona Zannoni a, je vredna pozornosti Slovencev.

Kratkočasno berilo.

Pred 100 leti — ljubezen pa jezik.

Hrvatski lepoznavski časnik „Vienac“ je prinesel nedavno zaljubljeno pismo, ki ga je pred 100 leti pisala neka Hrvatica „Antonia N—č“ svojemu dragemu „Bolteku“. Izraz srčnih čutil v tem pismu ne kaže drugega kakor to, da so zaljubljena pisma pred 100 leti se prav tako glasila kakor dandanes, tedaj o tej zadevi navedeno pismo nikakor ni zanimivo; al zanimivo je zaradi jezika, ki v govoru proste Hrvatice, ki je svojega „Bolteka“ še celó onikala, ves podoben govoru proste Slovenke. Omenjeno pismo se po „Viencu“ tako le glasi: „Boltek Dragi Srdce moje! Ja Njih Lepo Pozdravljam, Oni su meni Radost vu Žalosti, Svetlost vu Temnosti; ako pijem, na Njih mislim, ako jem, na Njih mislim, ja Njih s Srdca Ljubim, na Njih mislim, kada Zorja počne. Ja sam Njih Ljubila i Ljubim Njih, Boltek Dragi Srdce moje; Srdce me boli da Jeden Drugomu nesme. Ja Njih Lepo Prosim, Naj mi odpišeju, kaj goder znaju Ostajem Verna Draga! Antonia N...č“.

Napis pismu je bil: „Dragi Boltek: Srdce moje!“

Naši dopisi.

Iz Rusije 15. avgusta. 7. — Po priložnosti počitnic sem se odpravil na vse konce in kraje naše Evropske Rusije, kakor da bi potoval iz Ljubljane čez Rim, Pariz, Berolin in Dunaj nazaj v Ljubljano. *) Radoveden sem bil, kaj narod tu in tam o današnji vojski misli, a zvedel nisem nikjer nič novega; kakor tukaj mislijo, tako mislijo po vsi Rusiji. Vsak je pripravljen žrtvovati, kolikor more, vsacega junaka je volja vstopiti „v pohod“, če bi bilo treba; na vseh železničnih postajah in v vsakem mestecu „raznoščiki“ prodajajo časopise in „novejšija telegrammi“, v vagonih skoraj ni drugega razgovora, razen „razsuždenji o vojne“. In kako sodijo Rusi o vojski zdaj, ko v Aziji že dva meseca le drug na drugega preži, in v Bulgariji po Plevenski bitvi drug na drugega gleda? „Zmotili smo se iz prvega začetka; za Kavkaz bilo bi treba bilo poslati 60.000 vojakov več, a v Bolgarijo 100.000 več, in tako bi zdaj bili že pred Carigradom; izgubili smo dva meseca.“ Tako sodijo vsi in tudi sama vlada, ki odpravlja zdaj še 180.000 ratnikov na pomoč obema armadama.

Priobčiti Vam imam dva dokumenta velike važnosti za resnicoljube. V včerajšnjih časopisih čitamo sledeči telegram glavnega vojskovodje našega: „V inostranih časopisih mnogo govore o begu naše armade po nesrečni bitvi pri Plevni, kako so se Turki gnali za našimi do Sviščeva, kako se nam ni udalo zajeti Ruščuk in Silistrijo, kako so Turki zmagali pri Ruščuku, Razgradu in na drugih mestih. Vse to je taka previhana laž, kakoršna je bila izmišljena

zmaga Turkov nad nami pri Nikopolji in Beli, katero so sovražni listi širili uni mesec po svetu. Enkrat za vselej prosim puščati iz nemar sistematično laž, katero širijo Turški in turkofilski Evropejski časopisi. Kedar od mene ni nikakoršnih sporočil, je to znamenje, da ni nič novega na bojišči in da je vse v redu. Kedar je nas zadela nesreča, sem sam nemudoma telegrafiral.“

Vodja diplomatične kancelarije glavnega polkovodca, Nelidov, je razposlal našim poročnikom na Dunaj, v Berolin, Pariz, London in Rim sledečo depešo od 27. julija iz Trnova: „Turška vlada razglša po Evropskih časopisih celo vrsto lažnjivih grozovitosti, katere doprinaša naša armada. Želeča, kakor je videti, s takimi nesramnimi lažmi zmotiti omikani svet in oprati svojo armado od gnjusnih njenih zverinskih zločinov, Turška vlada vendar ni mogla skriti vse resnice. Da ne bomo govorili o mnogih drugih slučajih Turškega zverinstva, že popisanih v časopisih, opominjamo le to, da je naša armada, ko je zajela Šibko, našla celo grudo glav Ruskih vojakov, katerih telesa so blizo ležala razmesarjena. Temu priča je nekoliko inostranih oficirjev, ki spremljajo našo armado, in dopisnikov inostranih časopisov, kateri so sestavili o tem formalni protokol. — Pošiljam Vam, gospod poročnik, prepis dokumenta in Vas prosim s poveljem velikega kneza, glavnega vojskovodje, razglasiti imenovani protokol v časopisih tiste dežele, kjer ste akreditovani.“

„Protokol iz Kazanlika 21. julija 1877.“

Mi inostranci prejemši dovoljenje spremljati Rusko armado kot poročevalci nekaterih glavnih organov Evropskega časopisja, štejemo si v svojo dolžnost, spričati barbarsko postopanje Turške regularne armade pri Šibki. V krvavih bitvah 17. in 18. julija, predno so Turki popolnoma popustili svoje okope, so nekatere pozicije tako brzo šle iz rok v roke, da ne Rusi ne Turki niso mogli pobirati svojih ubitih in ranjenih. Po končani bitvi so bili ranjeni Turki vzdignjeni in so prejeli pomoč od Ruskih zdravnikov; alizmed Ruskih ranjenih, kateri so bili tako nesrečni, da so obležali na onih mestih, katera je nekaj časa pozneje zajela Turška armada, ne eden ni ostal živ. Do 30 nesrečnim so Turki odsekali glave, mnogim roke, noge, ušesa, nos in spolovilne ude; prsi so jim razmesarili z jatagani; odsekane glave pa so Turki odnesli v stan, kjer so jih Rusi našli, ko so jim stan vzeli. Mi smo videli z lastnimi očmi odrezane glave in razmesarjena telesa, katerih krčljivo stisnjene žile in skrčeni členi pričajo, da so jih v strašnih mukah žive rezali. Videli smo eno obrezglavljeno in razmesarjeno teló na lazaretnih nosilih in blizo nosilnic dve obrezglavljeni telesi samitarjev z „rudečim križem“ na levem rokavu. Pridržavamo si strogo samo to poročati, kar smo sami videli, in prepuščamo pričam boja dokazati, kako so Turki prelomili vojni zakon in pravo vojne, ker so vzdignili dve parlamentarni zastavi in zavratno napadli Ruse, ko so nehali streljati. Mi želimo, da bi omikani svet sodil to nasprotje, katero smo mi drugi dan po bitvi našli na kakih sto metrov daljavi: iz ene strani čez 50 ranjenih Turkov, dobivših pomoči od zdravnikov Ruske armade, kakor človekoljubje tirja; a z druge strani cele kupe odrezanih glav — gnjusni trofej barbarstva Turške regularne armade.“

(Podpisani:) S. B. Brakenberi,

podpolkovnik in vojni dopisnik časopisa „Times“. Die de-Lonle, specijalni dopisnik časopisov „Moniteur Universel“ in „Monde Illustré.“

G. de Lamot, dopisnik časopisa „Temps“.

J. L. Tellie, dopisnik časopisa „La Illustracion Española u American a“.

*) Mnogo naših bralcev je že popraševalo: kako da je cenjeni g. dopisnik Ruski omolknil? Radostni smo tedaj sprejeli ovi dopis. Vred.